

ΤΑ ΝΑΡΚΩΤΙΚΑ ΣΤΗ «ΒΑΛΚΑΝΙΚΗ ΟΔΟ»

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ ΓΙΑ ΜΙΑΝ ΑΛΛΗ «ΚΑΤΑΙΓΙΔΑ ΣΤΑ ΒΑΛΚΑΝΙΑ»*

του Νέστορα Ε. Κουράκη

Καθηγητή Νομικής Σχολής Παν/μίου Αθηνών

Από τη φύση τους, οι ναρκωτικές ουσίες αποτελούν ένα από τα πιο δυσεπίλυτα προβλήματα στις σύγχρονες κοινωνίες:

Πρώτα - πρώτα, η διάδοση και εξάπλωσή τους συναρτάται με βαθύτερα και δυσεκρίζωτα κοινωνικά αίτια, και δη με τη δυσλειτουργία των κοινωνικοποιητικών θεσμών (οικογένεια, παιδεία, εργασία). Ειδικότερα, η έλλειψη επικοινωνίας των γονιών με τα παιδιά τους, οι αναχρονιστικές δομές της σχολικής εκπαίδευσης και το φάσμα της ανεργίας που παρατηρούνται συχνά (και) σε ανεπτυγμένες οικονομικά κοινωνίες, δημιουργούν μια περιρρέουσα ατμόσφαιρα που εξωθεί προς τα ναρκωτικά και καθιστούν το «έδαφος» πρόσφορο, ώστε τα ναρκωτικά να φαντάζουν σε ορισμένους νέους σαν η μόνη διέξοδος από τα αμείλικτα υπαρξιακά τους αδιέξοδα. Η περιέργεια και η μοναξιά, τα παραδείγματα των φίλων ή γνωστών, η γενικότερη έλλειψη οραμάτων ικανών να εμπνεύσουν τον νέο, η ελλιπής ή στρεβλή πληροφόρηση για τους κινδύνους των ναρκωτικών (και εδώ τα Μ.Μ.Ε. έχουν το μερίδιο ευθύνης τους) και, ιδίως, η εσφαλμένη εντύπωση ότι με τα ναρκωτικά είναι κανείς «στη μόδα» και ότι μπορεί να τα σταματήσει όποτε θέλει, συνιστούν, σε ατομικό επίπεδο, το αναγκαίο ψυχολογικό υπόβαθρο για την κάμψη των αναστολών και για τη λήψη της μοιραίας απόφασης, από ορισμένους νέους, προς το μονόδρομο «ταξίδι». Ακόμη, τα τεράστια κέρδη των ναρκεμπόρων

* Πρώτη δημοσίευση: Δελτίο Ενημέρωσης για το Ερευνητικό Έργο στο Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, τχ. 12, 1999, 63-65, ως επίμετρο («γενικά συμπεράσματα») σε Διημερίδα με θέμα «Εγκλημα και Διακίνηση Ναρκωτικών - Διαβαλκανική Συνεργασία για την Πρόληψη Διάδοσης Εξαρτησιογόνων Ουσιών».

(υπολογίζονται σε 400 δισ. δολλ. τον χρόνο)¹ και η δυνατότητά τους, έτσι, να διαβρώνουν συνειδήσεις στον μηχανισμό των κρατικών οργάνων δίωξης και καταστολής, σε συνδυασμό με τις ανυπέρβλητες δυσκολίες για περιορισμό της παραγωγής, για εντοπισμό των εισαγομένων από την αλλοδαπή ναρκωτικών και για ουσιαστική παρεμπόδιση της διακίνησής τους στα σχολεία, τις καφετέριες, τους στρατώνες και τις φυλακές, δημιουργούν τελικά τις «ευκαιρίες» ώστε το ναρκωτικό να είναι εύκολα διαθέσιμο σε όλους. Εάν σε όλα αυτά προσθέσει κανείς τις τεράστιες δυσχέρειες των εξαρτημένων να απεξαρτηθούν (κυρίως ψυχολογικά), τις απεγνωσμένες προσπάθειές τους να εξασφαλίσουν τη δόση τους έστω και με μύηση άλλων, τρίτων προσώπων, στον κόσμο των ναρκωτικών και τη συχνά ανύπαρκτη συμβολή του Κράτους να χαράξει μια ορθολογική πολιτική πρόληψης και καταστολής, με σωστή ενημέρωση και σωστή διάκριση απλών κατόχων / χρηστών και κερδοσκοπών εμπόρων, τότε πιστεύω, μπορεί κανείς εύκολα να αντιληφθεί όχι μόνο γιατί η χρήση των ναρκωτικών αυξήθηκε έτσι δραματικά τα τελευταία είκοσι, κυρίως, χρόνια σε χώρες της Ευρώπης και της Αμερικής, αλλά και γιατί η αυξητική αυτή τάση, όσο η κατάσταση αντιμετωπίζεται με τον σημερινό απρόσφορο τρόπο σκέπτεσθαι και δρα, θα συνεχίσει αμείωτη και στο μέλλον. Τούτο επιβεβαιώνεται και από Έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (Διεύθυνση X) με τίτλο «Η Ευρωπαϊκή Ένωση σε Δράση κατά των Ναρκωτικών», σύμφωνα με την οποία τα ναρκωτικά αποτελούν το υπ' αριθμ. 1 θέμα των Ευρωπαίων πολιτών, εκείνο δηλαδή που τους προβληματίζει περισσότερο ανάμεσα σε 27 θέματα με κοινωνικές και πολιτικές επιπτώσεις².

Ειδικότερους προβληματισμούς γεννά, βέβαια, στο πλαίσιο αυτό, η αναμφισβήτητη αύξηση της χρήσης ναρκωτικών στις χώρες των Βαλκανίων και ιδίως σ' αυτές που έζησαν έως τα τέλη της δεκαετίας '80 υπό το καθεστώς

¹ Τα στοιχεία δόθηκαν τον Ιούνιο 1998 από τον ΟΗΕ, με την επισήμανση ότι το ποσό αυτό είναι δεκαπλάσιο σε σχέση με τα χρήματα που διατίθενται για αναπτυξιακή βοήθεια σε όλο τον κόσμο (βλ. «Ελευθεροτυπία» της 5.6.1998, σελ. 19).

² Συγκεκριμένα, η αύξηση της χρήσης ναρκωτικών και του οργανωμένου εγκλήματος αναφέρθηκε ως κυρίαρχο πρόβλημα από 69% των ερωτηθέντων, έναντι π.χ. της ενδημούσας οικονομικής κρίσης με 56% και της απώλειας κοινωνικών παροχών (με αντίστοιχο ποσοστό) -βλ. εφημ. «Ελευθεροτυπία» της 5.5.1998, σελ. 22-23.

του λεγόμενου υπαρκτού σοσιαλισμού. Η παταγώδης κατάρρευση αυτού του καθεστώτος, η απότομη είσοδος των χωρών με τέτοιο καθεστώς στην ελεύθερη αγορά του ανταγωνισμού, το μεθύσι των ατομικών ελευθεριών και το αιφνίδιο άνοιγμα των συνόρων, με όλες τις ανομικές παρανέργειες που ήταν εύλογο να έχει μια τέτοια απρόοπτη μεταβατική κατάσταση στις οικονομικές και κοινωνικοπολιτικές δομές των εν λόγω χωρών, συνετέλεσε ώστε οι χώρες αυτές να πάψουν να αποτελούν απλώς βασικούς κόμβους διαμετακόμισης ουσιών από τα «χρυσά τρίγωνα» και τις «χρυσές ημισελήνους» της Ασίας προς τη Δυτική Ευρώπη μέσω της «Βαλκανικής Οδού» και να αρχίσουν να εξελίσσονται σε αυτόνομους χώρους αγοράς και αποθήκευσης, με ολοένα αναπτυσσόμενη πελατεία, ιδίως μεταξύ των νέων¹. Βέβαια, το φαινόμενο αυτό δεν έχει προσλάβει ακόμη ανεξέλεγκτες διαστάσεις ούτε στην Ελλάδα (που όμως κατείχε και εξακολουθεί να κατέχει μία από τις πρώτες θέσεις σε αριθμό θανάτων από ναρκωτικά μεταξύ των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης³), ούτε και στις άλλες Βαλκανικές Χώρες που εμπλέκονται στη «Βαλκανική Οδό». Όμως η κατάσταση είναι άκρως ανησυχητική, με προεξάρχουσα παντού την ευρύτατη κατανάλωση ινδικής κάνναβης, αλλά και την παράλληλη στροφή προς άλλα, σκληρότερα ή και θανατηφόρα ναρκωτικά, όπως η ηρωίνη, η κοκαΐνη και ακόμη περισσότερο το «έκσταση» (XTC)⁴. Μάλιστα, οι ανησυχίες ενισχύονται από τη σχέση που έχει παρατηρηθεί ότι υπάρχει

¹ Πρβλ. σχετικές εισηγήσεις σ' αυτό το Συνέδριο της Καθηγήτριας *Κ. Δ. Σπινέλλη* και της Εγκληματολόγου *Πάρης Ζαγούρα*, καθώς και το ιδιαίτερα ενημερωτικό πλάνο δημοσίευμα του *Απ. Λακασά* στην «Καθημερινή» της 10.7.1998, σελ. 6, με τίτλο «Ο βαλκανικός δρόμος των ναρκωτικών. Τουρκία, Αλβανία, Βουλγαρία, FYROM, Ρουμανία, και πρώην Γιουγκοσλαβία είναι οι βασικές δίοδοι ηρωίνης και χασίς προς την Ευρώπη».

³ Βλ. *Ευρωπαϊκό Κέντρο Παρακολούθησης Ναρκωτικών και Τοξικομανίας*, Ετήσια Έκθεση σχετικά με την Κατάσταση του Προβλήματος των Ναρκωτικών στην Ευρωπαϊκή Ένωση, 1997, Lisboa (Portugal), 1999, σελ. 25 και νεώτερη Ετήσια Έκθεση 2004, σελ. 59.

⁴ Ενδιαφέρον είναι εδώ να σημειωθεί ότι κατά τη δεκαετία 1990 - 2000 στην Ελλάδα οι κατασχέσεις ποσοτήτων συνθετικών ουσιών αυξήθηκαν κατά 28%, σε σύγκριση με 8% ποσοτήτων ηρωίνης, 6% κάνναβης και 1,5% κοκαΐνης -βλ. Ετήσια Έκθεση του *Εθνικού Κέντρου Τεκμηρίωσης και Πληροφόρησης για τα Ναρκωτικά και την Τοξικομανία (ΕΚΤΕΠΝ)* για την κατάσταση των Ναρκωτικών στην Ελλάδα 2002, Αθήνα: Ερευνητικό Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο Ψυχικής Υγιεινής, Ιούλιος 2003, σελ. 44.

ανάμεσα στην εμπορία ναρκωτικών και την εμπορία όπλων, με την έννοια ότι πολλά κράτη των Βαλκανίων που διεξάγουν πολέμους ή έχουν εσωτερική αστάθεια, εξασφαλίζουν τον οπλισμό τους παρέχοντας σε αντάλλαγμα ναρκωτικά⁵.

(.....)

⁵ Σύμφωνα μάλιστα με αποκαλυπτική Έκθεση του αμερικανικού Στέιτ Ντηπάρτμεντ για τα ναρκωτικά με τίτλο «Η Ελλάδα και οι γειτονικές της χώρες», που δημοσιεύθηκε από την εφημ. «Το Βήμα» της 22.3.1998, σελ. Α54-Α55, ευνοϊκούς παράγοντες για την περαιτέρω ανάπτυξη του οργανωμένου εγκλήματος και της διάδοσης των ναρκωτικών στα Βαλκάνια αποτελούν οι εθνικιστικές αναταράξεις στο Κοσσυφοπέδιο, η έκρηξη βίας και η απουσία κρατικής υπόστασης στην Αλβανία, η διαφθορά του πολιτικού συστήματος στην Τουρκία, η πολιτική αστάθεια και έκρηξη πείνας στη Βουλγαρία και η απουσία μηχανισμών ελέγχου στα Σκόπια.